

AYRILMA BİREYLEŞME KURAMI

13.

BÖLÜM

Zeyneb ŞAN¹

GİRİŞ

Psikanalistlere göre insanoğlunun hayatın ilk yıllarındaki yaşantısının ilerideki hayatını etkilediği öngörülmektedir (1). Psikodinamik kuramın kurucusu olan Freud'a göre insan hayatının ilk 12 yılı bu açıdan çok önemlidir; Mahler'e göre ise doğumdan sonraki 36 ay belirleyicidir (2,3). Mahler, bu süreyi klasik psikodinamik kuramdan uzaklaşmadan yeni bir bakış açısı kazandırarak belirlemiştir. Mahler, çocukların görünen tepki ve davranış biçimlerini gözlemleyerek kuramının temelini oluşturmuştur (4,5). İnsan yavrusunun psikolojik doğumu, bebeğin kendi bedensel deneyimleri ve birincil sevgi nesnesi olan anne ile hem ayrı hem onunla ilişkili olma duygusunun oluşması sürecine ayrılma-bireyleşme süreci denir. Çocuğun anne ile olan ortak yaşamsal durumundan çıkmasına ayrılma, kendi ayırt edici bireysel özelliklerini kazanmasına ise bireyleşme denir (6). Bu gelişim süreçleri iç içe geçmiştir. Ayrılma ve bireyleşme birbirinden farklı ilerleyebilirler; birinde ya da öbüründe erken ya da geç gelişim görülebilir. Ayrılma-bireyleşme sürecinde dört alt evre tanımlanmıştır. Bu alt evreler birbirleriyle iç içe geçmekle birlikte, her alt evrenin bir önceki ve bir sonraki alt evreden ayırt edilebilmesini sağlayan karakteristik davranış kümeleri vardır. Bu dört alt evre: Farklılaşma, alıştırma, yeniden yakınlaşma ve bireyliğin pekişmesi ve coşkusal nesne sürekliliğinin başlaması alt evreleridir.

AYRILMA VE BİREYLEŞME

Bireyin biyolojik doğumu daha gözlemlenebilir ve sınırları belli iken, psikolojik doğumu daha yavaş gelişen ruh içi bir süreçtir. Mahler çocuğunun hayatının ilk otuz altı ayı ile ilgili kendine kadar karmaşık bir şekilde gelen psikanalitik bulgu ve gözlemleri sistematikleştirip yeniden düzenlemiştir (7).

Mahler, yaşamın ilk altı ayını normal otistik ve normal simbiyotik (ortak yaşamsal) dönem olarak ayırır. Bebek, normal otizm evresinde somatopsişik düzeneklerle homeostasis sağlar. Bebek doyumunu içsel varsanısal nesneden karşılar. Bebeğin gelişimi ile birlikte gereksinim nesnesi yavaş yavaş kaymaya başlar ve normal ortak yaşamsal dönem başlar. Bu dönemde bedensel gereksinim psikolojik istek hâline gelir ve dışarıdaki gereksinim nesnesine yatırım yapmaya başlar (8).

Gelişimin altıncı ayından itibaren "ayrılma-bireyleşme" dönemi başlar. Bu dönemin dört alt dönemi vardır:

1. Farklılaşma (hayatın altıncı ile onuncu ayları arasında)
2. Alıştırma (hayatın on ile on yedinci ayları arasında)
3. Yeniden yakınlaşma (hayatın on yedi ile yirmi dördüncü ayları arasında)
4. Nesne sürekliliği (hayatın yirmi dört ile otuz altıncı ayları arasında)

¹ Uzman Doktor, Sivas Numune Hastanesi, Çocuk Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalığı Polikliniği, zeyneblushi@hotmail.com
ORCID iD: 0000-0002-2167-9353

BİREYLİĞİN PEKİŞMESİ VE COŞKUSAL NESNE SÜREKLİLİĞİNİN BAŞLANGICI

Mahler, dördüncü alt evredeki başlıca görevleri iki yönlü olarak ele alır; belli bir nesne sürekliliğine ulaşma görevi ve yaşam boyu sürececek bir bireyliğe ulaşma görevi.

Coşkusal nesne sürekliliğinin kurulması, annenin düzenli ve destekleyici olarak yatırılmış, içsel bir imgesinin tedricen içselleştirilmesine bağlıdır. Bu durum çocuğun orta derecede rahatsızlık ve gerginliğe rağmen anneden ayrı olarak işlev görmesine izin verir (32). Son alt evre istikrarlı ayrı bir varlık olma duygusunun oluştuğu, ayrıca cinsiyet kimliğinin ilkel düzeyde pekiştiği bir dönemdir. Nesne sürekliliği ayrıca “iyi” ve “kötü” nesnenin birleşerek bütünsel bir temsil oluşturması anlamına gelir. Bu birleşme, saldırgan ve libidinal dürtülerin birleşmesini sağlar ve saldırganlığın yoğun olduğu durumlarda nesneye duyulan nefreti yumuşatır. Hoffer, bu dönemde eğer libidinal nesne sürekliliği kazanılması durumunda, bazen doyum sağlayamasa da sevgi nesnesinin reddedilmediğini ya da başka bir nesneyle değiştirilmediğini belirtmektedir. Nesne sırf o sırada olmadığı için doyurucu olmayan bir nesne olarak reddedilmez, bununla birlikte özlenir (33).

Bu alt evrede sözel iletişim gittikçe gelişir. Oyun çok daha amaca yöneliktir. Fantezi oyunları, rol yapma ve aldatmaca başlar. Dış dünyaya ilişkin gözlemler daha ayrıntılı hâle gelir ve oyunların içeriğine dâhil edilir. Zaman duygusu gelişmeye başlar. Bu yeteneğin kazanılması ile birlikte, doyumun gecikmesine tahammül ve ayrılmaya katlanabilme yeteneği giderek artar. Yetişkinlerin isteklerine karşı direnç ve özerklik için büyük bir gereksinim ve istek görünür (5).

SONUÇ

Ruh içi ayrılma-bireyleşme süreci birbiriyle iç içe geçen, her zaman paralel ilerlemeyen iki gelişim çizgisi olarak düşünülebilir. Bireyleşme çizgisi ruh içi özerkleşmeyi, bilme yetisini, gerçekliği sınama becerisini ve algılamayı ifade ederken; ayrılma çizgisi uzaklaşmayı, sınır oluşturmayı, farklılaşmayı ve anneden kopmayı ifade etmektedir. Tüm bu yapılanma süreçleri, içsel nesne temsillerinden farklılaşmış içselleştirilmiş kendilik temsilleriyle sonuçlanacaktır.

KAYNAKÇA

1. Shaver PR, Mikulincer M. Attachment theory and research: Resurrection of the psychodynamic approach to personality. *Journal of Research in Personality*. 2005;39(1):22-45.
2. Freud S. Inhibitions, symptoms and anxiety. *The Psychoanalytic Quarterly*. 1936;5(1):1-28.
3. Gürlek Yüksel E. Üniversite öğrencilerinin ayrılma bireyleşme özellikleri ve etkileyen etmenler. Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı. Uzmanlık tezi, 2006.
4. Tyson P, Tyson RL. *Psychoanalytic theories of development: An integration*: Yale University Press; 1990.
5. Mahler MS, Pine F, Bergman A, Babaoğlu AN. (2003). İnsan yavrusunun psikolojik doğumu. İstanbul, Metis Yayınları.
6. Mahler MS. On child psychosis and schizophrenia: autistic and symbiotic infantile psychoses. *The psychoanalytic study of the child*. 1952;7(1):286-305.
7. Mahler MS. Symbiosis and individuation: The psychological birth of the human infant. *The psychoanalytic study of the child*. 1974;29(1):89-106.
8. Mahler MS, Gosliner BJ. On symbiotic child psychosis: Genetic, dynamic and restitutive aspects. *The psychoanalytic study of the child*. 1955;10(1):195-212.
9. Mahler M, McDevitt J. The separation-individuation process and identity formation. *The course of life: Psychoanalytic contributions toward understanding personality development*. 1980;1:395-406.
10. Kanner L. Problems of nosology and psychodynamics of early infantile autism. *American journal of Orthopsychiatry*. 1949;19(3):416.
11. Mahler MS, Furer M, Settlage CF. Severe emotional disturbances in childhood: Psychosis. *American handbook of psychiatry*. 1959;1:816-39.
12. Mahler MS, Furer M. 'Development of Symbiosis, Symbiotic Psychosis, and the Nature of Separation Anxiety'—Remarks on Weiland's Paper. *International Journal of Psycho-Analysis*. 1966;47:559-60.
13. Ferenczi, S. (1925). Stages in the development of the sense of reality. Van Tessaar JS (Ed.), *An outline of psychoanalysis* (108-127). Montana, Kessinger publishing.
14. Bowlby J, Robertson J, Rosenbluth D. A two-year-old goes to hospital. *The psychoanalytic study of the child*. 1952;7(1):82-94.
15. Mahler MS (1968). On Human Symbiosis and the Vicissitudes of Individuation. *Infantile Psychosis, Volume 1*. Madison, International Universities Press.
16. Freud S. (1895). *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume I*. New York, W.W. Norton & Company Publishing.
17. Ribble M. (1943) *The Rights of Infants: Early Psychological Needs and Their Satisfaction*. New York, Columbia University Press.
18. Greenacre P. The biological economy of birth. *The Psychoanalytic study of the child*. 1945;1(1):31-51.
19. Kris E. Neutralization and sublimation: observations on young children. *The Psychoanalytic Study of the Child*. 1955;10(1):30-46.
20. Khan MMR. The concept of cumulative trauma. *The psychoanalytic study of the child*. 1963;18(1):286-306.

21. Schilder P. The image and appearance of the human body: studies in the constructive energies of the psyche. psyche monographs, no. 4. The Journal of Nervous and Mental Disease. 1936;83(2):227-8.
22. Hoffer W. Oral aggressiveness and ego development. International Journal of Psycho-Analysis. 1950;31:156-60.
23. Bowlby J. The nature of the child's tie to his mother. International journal of psycho-analysis. 1958;39:350-73.
24. Benedek T. Adaptation to reality in early infancy. The Psychoanalytic Quarterly. 1938;7(2):200-15.
25. Mahler MS, McDevitt JB. Observations on adaptation and defense in statu nascendi: Developmental precursors in the first two years of life. The Psychoanalytic Quarterly. 1968;37(1):1-21.
26. Piaget J, Cook M. (1952). The origins of intelligence in children. New York, International Universities Press.
27. Mahler M. On two crucial phases of integration of the sense of identity: Separation-individuation and bisexual identity. Journal of the American Psychoanalytic Association. 1958;6:136-9.
28. Loewald H, W. Ego and reality. International Journal of Psycho-Analysis. 1951;32:10-8.
29. Greenacre P. Problems of overidealization of the analyst and of analysis: Their manifestations in the transference and countertransference relationship. The psychoanalytic study of the child. 1966;21(1):193-212.
30. Abelin E. (1971). The role of the father in the separation-individuation process In Separation-Individuation: Essays in Honor of Margaret S. Mahler ed. J. McDevitt & C. Settlege. New York, International Universities Press.
31. Galenson E. A consideration of the nature of thought in childhood play. Play, Gender, Therapy: Routledge; 2018. p. 15-33.
32. Hartmann H. Psychoanalysis and developmental psychology. The psychoanalytic study of the child. 1950;5(1):7-17.
33. Hoffer W. (1955). Psychoanalysis: practical and research aspects. Philadelphia, Williams & Wilkins.